

POSTANOWIENIE

Dnia 14 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania J. Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w N.
o wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 marca 2019 r.,
skargi ubezpieczonego o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 13 stycznia 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania,**
- 2. zasądza od wnioskodawcy J.Z. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w N. kwotę 240 zł. (dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 13 stycznia 2016 r. oddalił apelację wnioskodawcy J. Z. od wyroku Sądu Okręgowego w N. z dnia 22 grudnia 2014 r., oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w N. z dnia 20 sierpnia 2014 r. przyznającej wnioskodawcy emeryturę od dnia 18 sierpnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny wskazał, że do wnioskodawcy, pobierającego wcześniejszą emeryturę przyznaną decyzją z dnia 5 maja 2009 r. na podstawie art. 184 ustawy z

dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm., dalej jako ustawa emerytalna), a który prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym z art. 24 tej ustawy nabył w dniu 18 sierpnia 2014 r., ma zastosowanie obowiązujący od dnia 1 stycznia 2013 r. art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej, dodany na mocy ustawy z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2012 r., poz. 637, dalej jako nowelizacja), zgodnie z którym jeżeli ubezpieczony pobrał emeryturę częściową lub emeryturę na podstawie przepisów art. 46, 50, 50a, 50e, 184 lub art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2018 r., poz. 967), podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24, ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Z zasady równości z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii; zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lipca 2014 r., OTK-A 2014 nr 7, poz. 77). Podmioty różniące się mogą być natomiast traktowane odmiennie (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 maja 2002 r., sygn. P 10/01, OTK ZU nr 3/A/2002, poz. 35). Według Sądu Apelacyjnego bezpodstawne są twierdzenia wnioskodawcy, że jego sytuacja była identyczna jak osób, które nabyły prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym przed dniem wejścia w życie nowelizacji, które wcześniej pobierały emeryturę w obniżonym wieku emerytalnym. Już sam fakt nabycia prawa do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym przez ubezpieczonych w różnych okresach, różnicuje sytuację prawną tych osób w zakresie warunków ustalania wysokości emerytury. Przyjęcie jednolitych rozwiązań nie zawsze będzie bowiem sprawiedliwe skoro istnieją obiektywne różnice w sytuacji zawodowej, ekonomicznej i społecznej osób uprawnionych do świadczeń. W wyniku nowelizacji, w nowym systemie (zdefiniowanych składek) obowiązuje odmienna w stosunku do dotychczasowej zasada, że świadczenie nabywa się za okresy ubezpieczenia, a wysokość świadczenia zależy od sumy zaewidencjonowanych składek. Pobranie emerytur na podstawie przepisów

wymienionych w art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej oznacza skonsumowanie części kapitału składkowego, w związku z czym od dnia 1 stycznia 2013 r. odlicza się od niego sumę wypłaconych emerytur. Tak też w zaskarżonej decyzji została obliczona wysokość przyznanej wnioskodawcy emerytury powszechnej.

W skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 13 stycznia 2016 r., III AUa [...], wnioskodawca zarzucił naruszenie:

1) art. 25 ust. 1a i 1b ustawy emerytalnej, przez błędne zastosowanie i uznanie za prawidłowe zastosowanie art. 25 ust. 1b tej ustawy, wskazując, że jeżeli pobierał on emeryturę na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej to podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24 ustaloną zgodnie z ust. 1, pomniejsza się o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenia zdrowotne i bez znaczenia pozostaje fakt, iż emerytura ta okazała się dla skarżącego świadczeniem niekorzystnym, ulegającym zawieszeniu;

2) art. 1 i art. 22 nowelizacji, przez ich niezastosowanie w sytuacji, gdy zmiany w ustawie emerytalnej wskazane w art. 1 nowelizacji weszły w życie z dniem 1 stycznia 2013 r., a więc nie mają zastosowania w niniejszej sprawie;

3) art. 32 ustawy Konstytucja RP, przez naruszenie zasady równości wobec prawa;

4) art. 8 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, przez ich niezastosowanie.

Skarżący stwierdził, że zaskarżone orzeczenie jest niezgodne z „w/w przepisami prawa materialnego” i wniósł o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego oraz o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania. Wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, bowiem w sprawie nie przysługiwała skarga kasacyjna. Szkodę poniesioną na skutek wydania zaskarżonego wyroku stanowi kwota pomniejszonej emerytury, skutkującej odliczeniem od kapitału końcowego sumy kwot pobranych emerytur i tym samym obniżeniem kapitału przez pomniejszone pobieranie świadczenia emerytalnego, co wynosi kwotę 82.295 zł.

W odpowiedzi na skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego organ rentowy wniósł o odmowę

przyjęcia skargi do rozpoznania i o zasądzenie od skarżącego kosztów postępowania ze skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Jej celem jest uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie roszczeń odszkodowawczych za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej (art. 417¹ § 2 k.c.).

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego niezgodność z prawem orzeczenia rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty. Orzeczenie niezgodne z prawem to orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawnej. Tylko w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności. Istotą władzy sądowniczej jest orzekanie w warunkach niezawisłości, w sposób bezstronny, zależny nie tylko od obowiązujących ustaw, ale także od wewnętrznego przekonania sędziego oraz jego swobody w ocenie praw i faktów stanowiących przedmiot sporu. Treść orzeczenia jak wspomniano wyżej zależy również od wyników wykładni, które mogą być różne, w zależności od jej przedmiotu, i przyjętych metod. W związku z tym, może istnieć wiele możliwych interpretacji, a sam fakt wykładni z natury rzeczy cechuje subiektywizm (zob. uzasadnienia do wyroków Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007 nr 2, poz. 35; z dnia 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC nr 1, poz. 17; z dnia 17 maja 2006 r., I CNP 14/06, LEX nr 200877; z dnia 3 czerwca 2009 r., IV CNP 116/08, LEX nr 738118).

Celem wstępnej selekcji w odniesieniu do tego rodzaju środka, przewidzianej w art. 424⁹ k.p.c., jest wyeliminowanie skarg oczywiście bezzasadnych, które bez konieczności wnikliwej analizy prawnej powinny być oddalone. Oczywista bezzasadność skargi, jako kryterium dozwolonego wyłączenia zachodzi, gdy

powołane podstawy skargi już przy pierwszej ocenie pokazują, że faktycznie nie ma możliwości ich uwzględnienia, ponieważ nie miały miejsca, albo nie mogły mieć wpływu na kształt orzeczenia. Nie ma zatem potrzeby prowadzenia szerokiej analizy prawnej i dokonywania pogłębionego badania trafności zaskarżonego orzeczenia, w odniesieniu do zastosowania prawa i jego wykładni. Ocena zasadności skargi polega na antycypowaniu niejako roli sądu, który orzekałby co do istoty sprawy z powództwa skarżącego o wynagrodzenie szkody wyrządzonej wydaniem prawomocnego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2015 r., V CNP 57/14, LEX nr 1678095). W sytuacji, gdy z bezpośredniego oglądu sprawy wynika, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia byłaby oddalona, trzeba przyjąć, że jest ona oczywiście bezzasadna w rozumieniu art. 424⁹ k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2014 r., I BP 10/13, LEX nr 1646038).

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że wniesiona skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest oczywiście bezzasadna. W sprawie objętej skargą decydujące było udzielenie odpowiedzi na pytanie czy prawidłowo przyjął Sąd Apelacyjny, że do skarżącego pobierającego najpierw emeryturę przyznaną na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej, a następnie do przyznanej emerytury w powszechnym wieku emerytalnym ma zastosowanie art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej. Genezę tego przepisu wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 września 2017 r., II UK 381/16 (LEX nr 2376896), w którym stwierdził, że „dodanie art. 25 ust. 1b ustawy emerytalnej wynikało z potrzeby usunięcia istotnych kontrowersji w praktyce zasad obliczania wysokości emerytury ustalonej na podstawie art. 24 i nast. ustawy emerytalnej przez emerytów, którzy wcześniej pobierali już świadczenia emerytalne. Oznacza to, że skorzystanie z przywileju przejścia i pobrania wcześniejszych emerytur na podstawie przepisów szczególnych dotyczących emerytur dla niektórych ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. a przed 1 stycznia 1969 r., o których mowa w rozdziale 3 Działu I ustawy emerytalnej, albo na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela, uzasadnia i proporcjonalnie usprawiedliwia pomniejszenie podstawy wymiaru emerytury ustalonej na podstawie art. 24 ust. 1 i nast. ustawy emerytalnej o sumy poprzednio pobranych wcześniejszych emerytur, przy

zastosowaniu mechanizmu ustalania wysokości świadczeń emerytalnych w zależności od proporcjonalnego prognozowanego 'średniego trwania życia' osoby uprawnionej, ponieważ osobom uprawnionym do takich samych rodzajowo świadczeń powinna przysługiwać emerytura ustalana według takich samych (równych) zasad obliczania jej wysokości bez względu na datę złożenia wniosku emerytalnego. Każdy mechanizm ustalania wysokości świadczeń emerytalnych ma określone uwarunkowania majątkowe, które gwarantują prawem określoną wysokość ustalanych emerytur w prognozowanych długoterminowych okresach ich pobierania, przede wszystkim ze względu na zgromadzony kapitał składkowy, który pomniejszają wcześniej wypłacone kwoty pobranych długoterminowych świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Taki stan rzeczy usprawiedliwia ustawowe modyfikowanie wysokości emerytur ze względu na wcześniejsze pobranie i spożytkowanie tych samych rodzajowo, choć wcześniejszych świadczeń emerytalnych, które uszczupliły zgromadzony indywidualny kapitał emerytalny oraz fundusz ubezpieczeń społecznych, z którego emerytury są wypłacane. Co do zasady, wybór potencjalnie korzystniejszego sposobu wyliczania wysokości tego samego rodzajowo świadczenia emerytalnego wymaga wyraźnego oparcia ponownego ustalania prawa i wysokości świadczenia w konkretnych przepisach prawa pozytywnego (art. 108-113 ustawy emerytalnej)".

Podsumowując powyższe, podzielić należy argumentację objętego skargą wyroku Sądu Apelacyjnego, że skoro skarżący wystąpił o ustalenie emerytury na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy emerytalnej po dodaniu art. 25 ust. 1b do tej ustawy, co miało miejsce z uwagi na ukończenie w 2014 r. powszechnego wieku emerytalnego, to przy ustalaniu podstawy wymiaru tej „nowej” emerytury oraz jej wysokości należało stosować określoną wyraźnie w tym przepisie zasadę usprawiedliwionego pomniejszenia podstawy wymiaru ustalonej emerytury o sumy wcześniej pobranych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne. Skorzystanie z przywileju nabycia i pobrania wcześniejszych emerytur na podstawie przepisów szczególnych dotyczących emerytur dla niektórych ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. a przed 1 stycznia 1969 r., o których mowa w rozdziale 3 Działu I ustawy emerytalnej, albo na podstawie art. 88 Karty Nauczyciela, prowadzi do

usprawiedliwionego pomniejszenia podstawy wymiaru „nowej” emerytury przysługującej z art. 24 ust. 1 w związku z art. 26 ustawy emerytalnej o sumy kwot pobranych wcześniejszych emerytur w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i składki na ubezpieczenie zdrowotne (art. 25 ust. 1b tej ustawy; por także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2016 r., II UK 78/15, OSNP 2017 nr 11, poz. 151).

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 424⁹ k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, orzekają o kosztach postępowania wywołanego skargą po myśli art. 98 § 1 k.p.c.